

Dopady nízké plodnosti a porodnosti na vzdělávací systém ČR

Vladimír Hulík

oddělení statistických výstupů
odbor školské statistiky a analýz

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Úvod

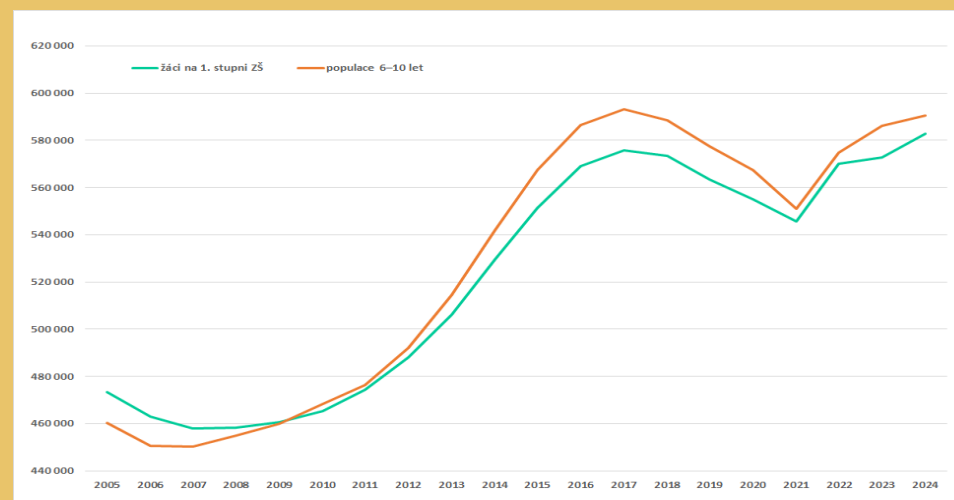
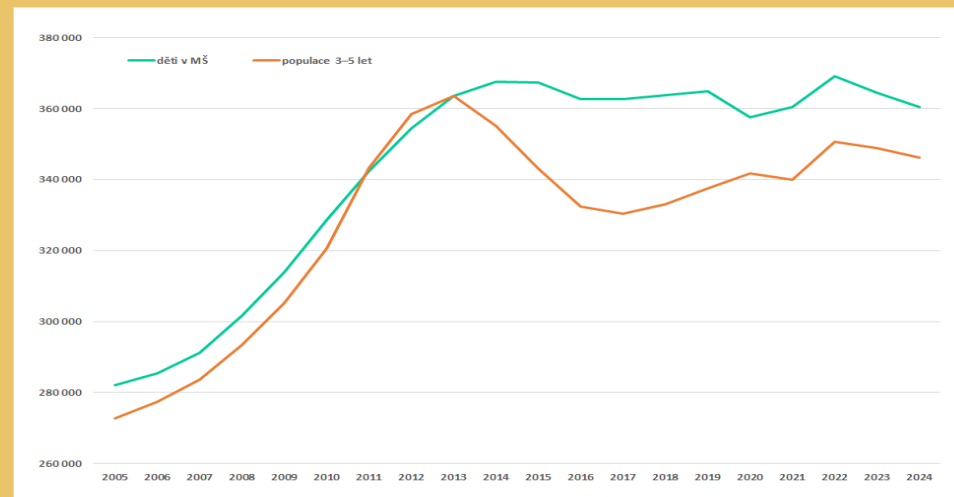
Demografický vývoj a vzdělávací systém

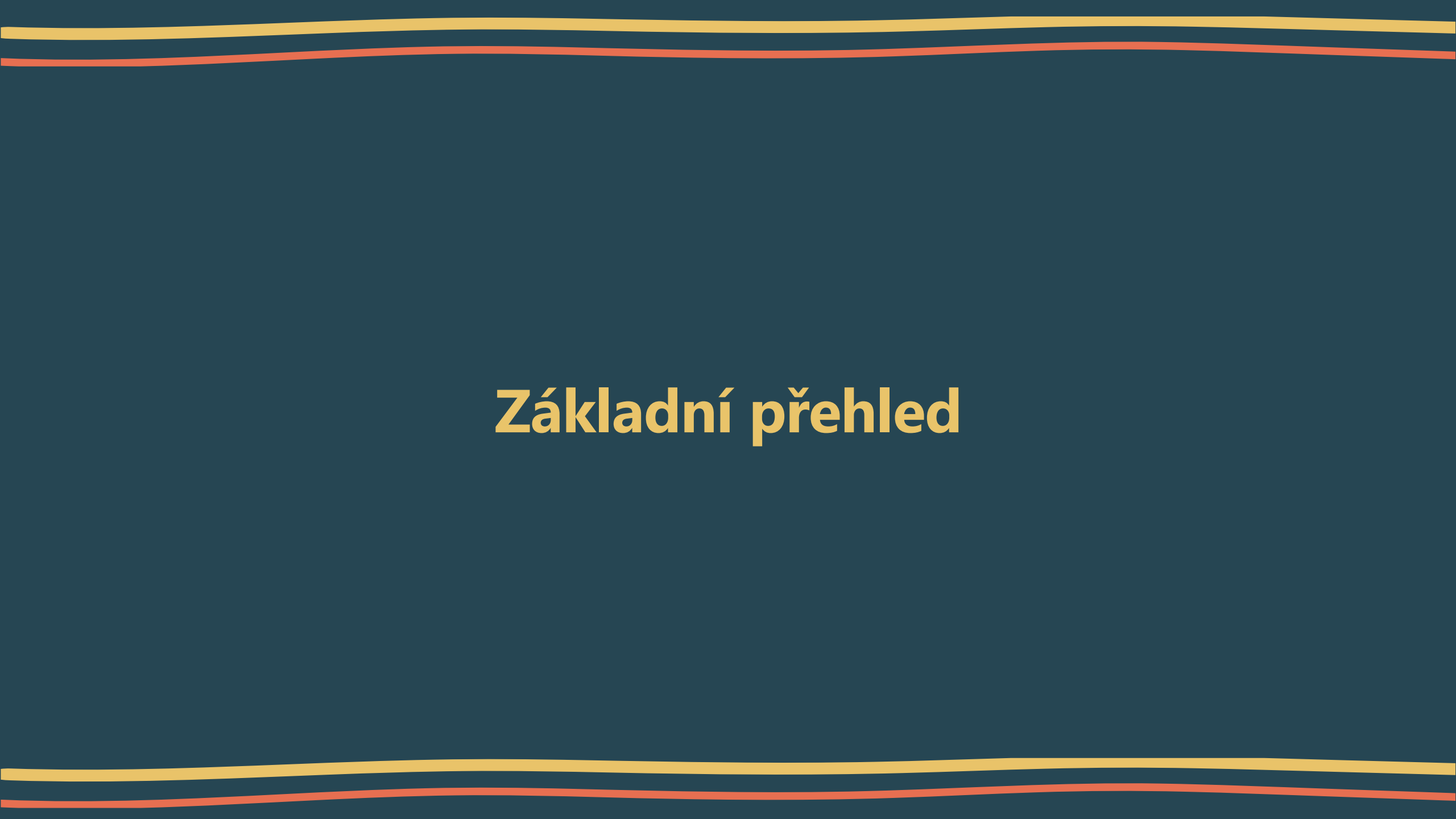
- Demografický vývoj má velmi silný vliv na vzdělávací systém, zejména tam, kde je vzdělávání povinné nebo se předpokládá vysoká účast
- Empiricky víme, že demografické predikce jsou zatíženy chybou (plodnost, migrace)
- Klíčové pro nastavení kapacit vzdělávacího systému v budoucnosti jsou **odhady trendů**

Porovnání počtu dětí v mateřských školách a počtu žáků na 1. stupni základních škol s populací obvykle příslušnou těmto školám

- pro mateřské školy je odpovídající populace ve věku 3–5 let
- pro 1. stupeň základních škol je odpovídající populace 6–10 let

The slide features a dark blue background. At the top and bottom, there are decorative horizontal bands consisting of two wavy lines each. The upper band has a yellow line on top and an orange line below it. The lower band also has a yellow line on top and an orange line below it.

Základní přehled

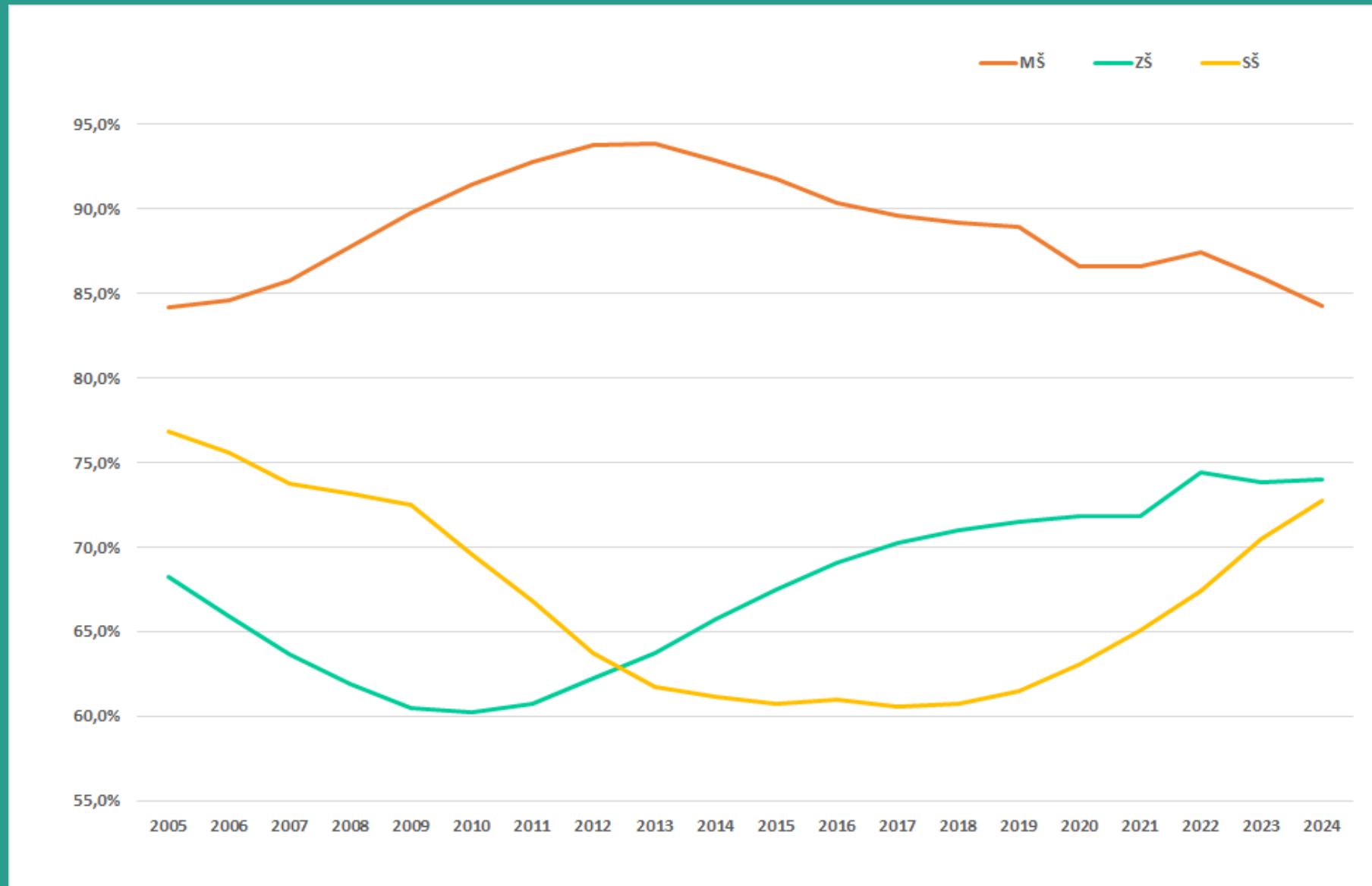
Před 20 lety a dnes ...

Porovnání naplněnosti kapacit mateřských, základních a středních škol v roce 2005 a v roce 2024

	MŠ (30. 9. 2005)	MŠ (30. 9. 2024)	ZŠ (30. 9. 2005)	ZŠ (30. 9. 2024)	SŠ (30. 9. 2005)	SŠ (30. 9. 2024)
Kapacita	335 368	427 889	1 343 970	1 354 409	752 172	691 585
Počet dětí/žáků	282 183	360 420	916 575	1 002 460	577 605	503 189
Naplněnost	84,1 %	84,2 %	68,2 %	74,0 %	76,8 %	72,8 %

- Vývoj naplněnosti kapacit MŠ, ZŠ a SŠ v letech 2005–2024

Účast na vzdělávání v mateřských školách

Průměrné podíly účasti dětí v mateřských školách po jednotkách věku (2019–2024)

- 2letí: 30,7 %, výrazný pokles od roku 2020
- 3letí: 82,7 %, relativně stabilní vývoj
- 4letí: 90,4 %, stabilní vývoj
- 5letí: 94,4 %, relativně stabilní vývoj (povinný předškolní ročník)
- 6letí: 18,7 %, mírný růst do roku 2021, poté výrazný pokles (odklady)

Účast na vzdělávání v základních školách

9letá povinná školní docházka (PŠD):

- 5letí: ve věku dokončených 5 let zahájí PŠD asi 800 dětí (přibližně 0,7 % z odpovídajícího populačního ročníku)
 - 6letí: ve věku dokončených 6 let zahajuje PŠD asi 76,5 % dětí z odpovídajícího populačního ročníku
 - 7letí: ve věku dokončených 7 let zahajuje PŠD asi 23 % dětí
 - asi 400 dětí zahajuje PŠD po dovršení 8 let
-
- 1. stupeň ZŠ nemá alternativu
 - Po dokončení 5. ročníku ZŠ lze PŠD plnit na nižším stupni víceletých gymnázií a konzervatoří

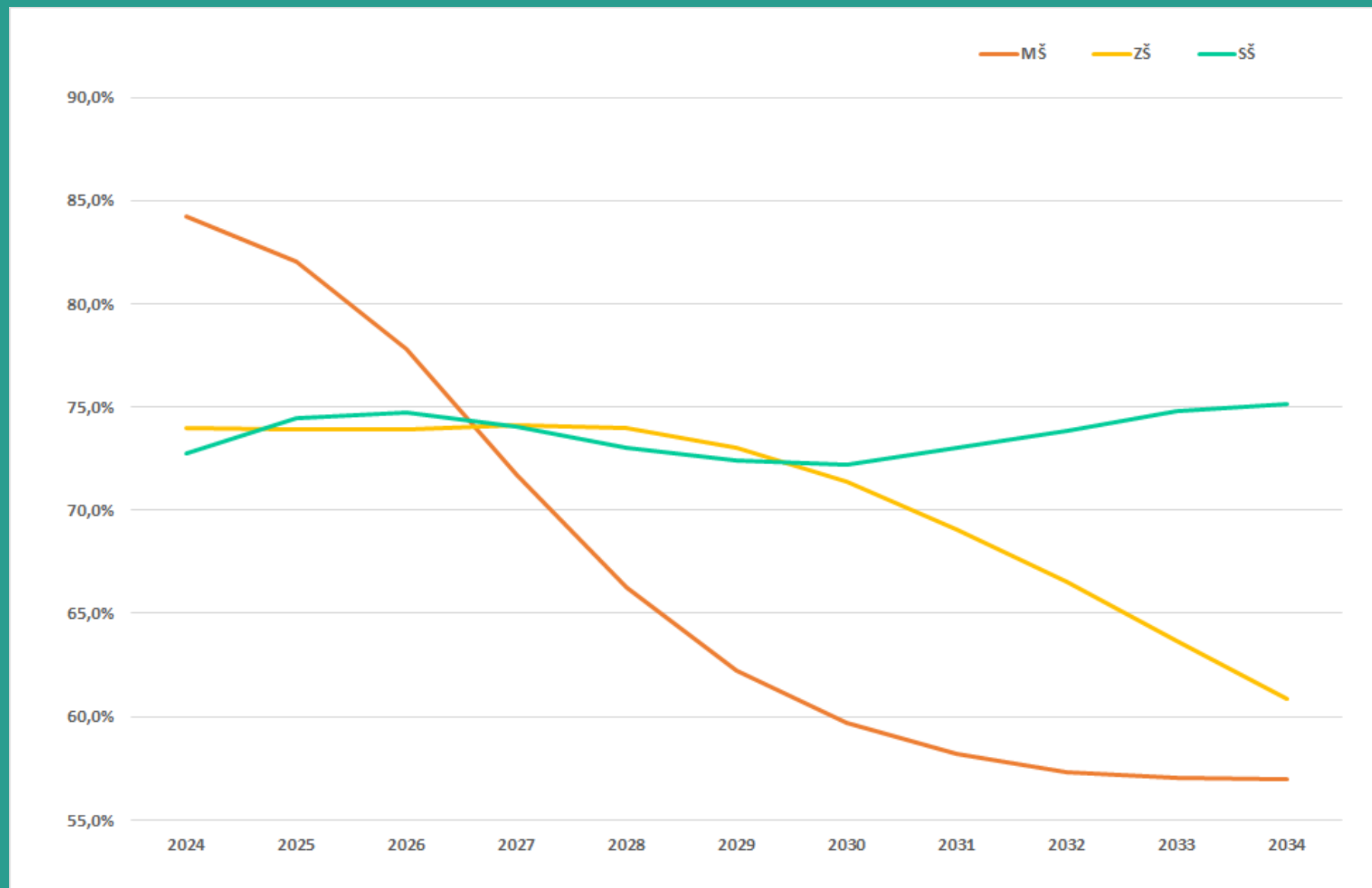
Účast na vzdělávání ve středních školách

Vzdělávání ve střední škole není povinné:

- Od roku 1996 se změnil model povinné školní docházky z 8+2 na 9+0 (povinné ročníky na ZŠ a SŠ)
- Vzdělávání na středních školách má v ČR poměrně silnou tradici, na SŠ ihned po dokončení ZŠ nastupuje kolem 5 % absolventů, situace se v posledních 20 letech velmi mírně zhoršuje
- ČR patří v EU mezi země s nejvyšším podílem populace s dokončeným vyšším sekundárním vzděláním (v ČR do vyššího sekundárního vzdělání spadají téměř všechny obory nabízené středními školami)
 - podíl osob ve věku 18–24 let, které nejsou ve vzdělávání a mají dokončené pouze základní vzdělání, se v posledních 10 letech pohyboval mezi 6–7 %, průměr EU27 klesal z 11 % na cca 9,5 %

- Odhadovaný vývoj naplněnosti kapacit MŠ, ZŠ a SŠ v letech 2024–2034

- v případě, že by to záviselo pouze na demografickém vývoji a ostatní parametry zůstaly zachovány na úrovni roku 2024

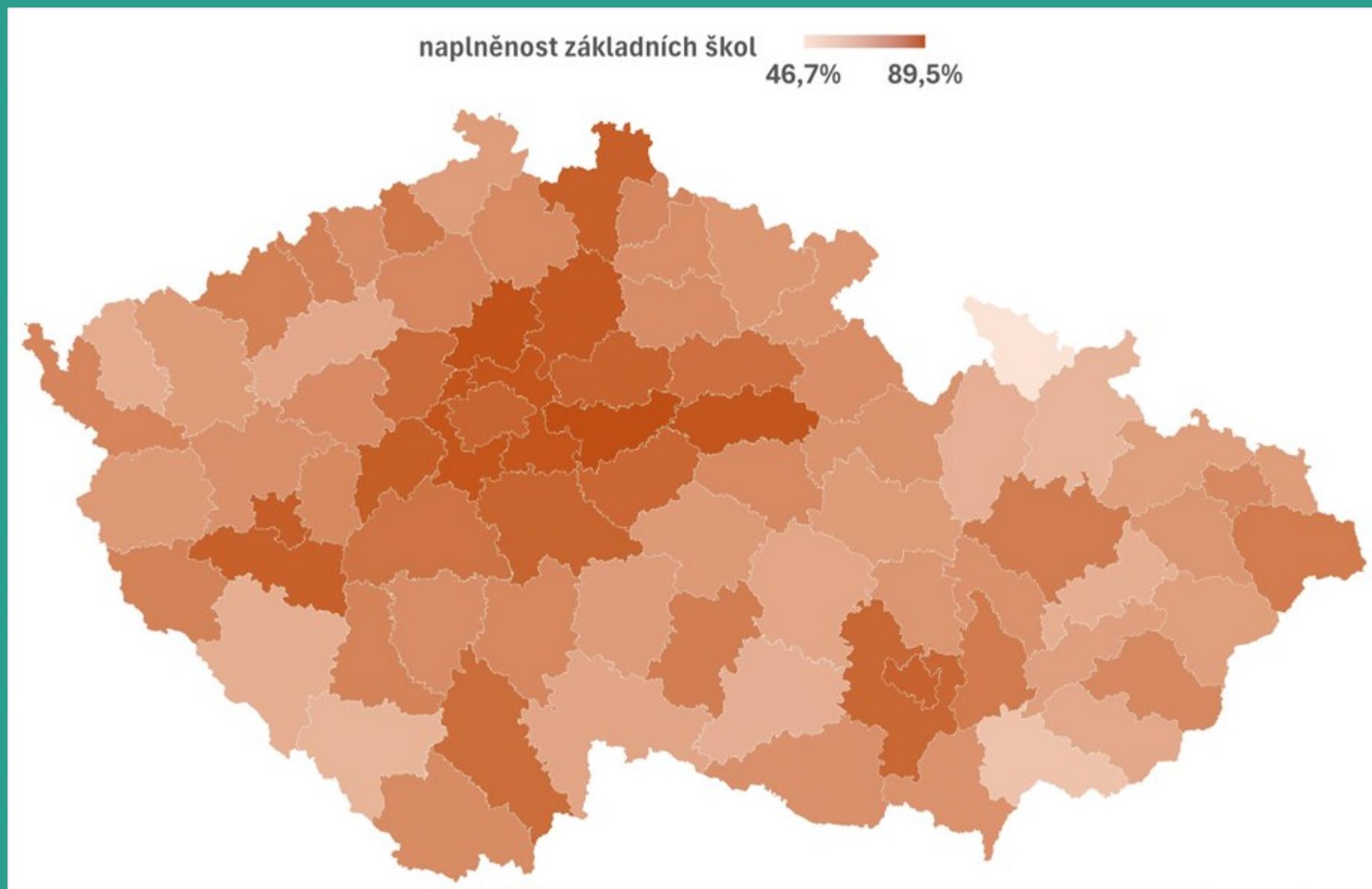
Rozdíly v rámci České republiky

V rámci České republiky existují významné rozdíly v naplněnosti škol na všech stupních vzdělávání

- obecně jako problematické oblasti obvykle můžeme definovat:
 - sociálně vyloučené lokality
 - suburbia bez vzdělávací infrastruktury

- Rozdíl v průměrné naplněnosti ZŠ v jednotlivých okresech ČR (Praha jako celek) v roce 2024

Otázky k diskuzi

- Jak často upravovat oficiální demografické odhady?
- Na jaké úrovni (stát, kraje, okresy, ORP, obce)?
- Kdo a jak může reagovat na očekávané dopady demografického vývoje na vzdělávací soustavu?

Děkuji za pozornost ... 😊

vladimir.hulik@msmt.gov.cz

<https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticke-vystupy-a-analyzy>

<https://edu.gov.cz/pro-vedeni-skoly/projekty-op-jak/ips-data/>